

Изет Ханџић

Драган Јањић: „Нова Кожа“ — Веселин Маслеша — Сарајево 1974.

Прве приче у збирци „Нова кожа“ Драгана Јањића садрже врсно уткану нит модернистичке прозе која се у босанско-херцеговачкој литератури већ давно јавила и до сада дјелимично и нестала. У том смислу је и прича „Нова кожа“, исповиједно интонирана и 1971. године награђена на конкурс у „Ослобођења“. У причи „Преврат“ упоредо се смјењују стварност и уобразиља, реално и надреално. Недостатак информација потребних читаоцу једна је од карактеристика кратке модернистичке прозе и ту особину налазимо и у поменутом Јањићевим дјелима са неспоразумом између чињења и разложности истог и повода. Не ради ли се прије о вјешто изабраном углу гледања. Као и доводошштине у својим причама, писац умије још боље да ствара не само ганутљиве већ и стравичне сцене („Преврат“). Прича „Говорник“ сатирично је интонирана и са гогољевски, домановићевски или кошевски дочараном бизарном атмосфером учмалости једне средине маловарошке и упућује нас на међуљудске односе, мртвило, тромост, јавашлук, хаос, метеж, успаваност и пометњу приликом дочека једног говорника а чекање се одуговлачи у неологед, бесмисленост и промашај услед опште неорганизованости и незнања шта ко треба да рали. Поменућу атмосферу Јањић успоставља и у наредној прози „Непријатељ“ и по неслагању између оца и сина, можда, јединственој у нас. Отац не само да носи своја вбеђења из старог друштва, већ

и свог сина из превелике љубави предпоставља домовини, а син домовину оцу. Однос је скривено дат и једва се примећује, али је управо у томе успјелост саме приче. Јањић ненаметљиво и готово непримјетно, али зато веома успјешно успјешно кроз причу провлачи синовљев патриотизам који иначе код нас зна бити на висини и често превладава и сам разум. Доказ за то је и ведро синовљево расположење пред сами одлазак у рат. Код Јањића као и код сваког доброг проповједача, у дух и свијест читаоца идеја долази тек последице нарације и драме. Прича „Ухо“ писана је у стилу кафкујанске догодовштине. За немир и бојазан од нежељеног рата свијет је постао мали, узнемиреност је свуда, али зато и ангажованост приче „Улез“ и њена критичка оштрица је очигледнија против незаситог и освајачког империјализма у свијету. Овдје видимо писца широм отворених очију за реалност око себе на ширим релацијама. Симболиком својих замисли писац зна да увелича и дадне на значају и значењу својим порукама. Јањић веома успјело прави потку својих прича минуциозним детаљисањем. Значење приче „Мрави“ могло би се довести у везу са одласцима наших радника у иностранство, али она и прелази те оквири. Својом сатиром, алегоријом и хинерболом писац понекад поцсјећа на Владу Булатовића. У приповијетци „Плави бубрег“ која обједињава и квалитете читаве збирке— срећемо писца који драму нео-

бичног, бизарног, нестварног и зрелог писца који може и да егзибиционира у вођењу приче, у њеним обртима и неочекиваним заокретима. У нестварне догађаје стрљиво су уткане ситне стварности цизелиране често до најситнијих људских покрета и управо преко њих а не само преко пишевих замисли ова приповјетка добија на занимљивости. Јањић је овдје прави мајстор заплета модерне прозе. Болест у медицини има своју историју на графиканима и у анализама љекара, али за писца она је заплет приче о заплету болести извјесног господина, Исака Мана. Чудна болест чудно се заплиће у бујној машти приповједача који чудо надувава да оно прелази оквире болнице, а самим тим и љекарску и медицинску етику: Исакова болест престаје бити његова приватна ствар већ јавна тајна и јавна ствар коју намјеравају искористити у комуналне сврхе. Тако приповјетка не добија само нови ток већ значења у појединостима. Чак и тамо гдје ова проза прелази у нестварно, Јањић посједује изузетну убједљивост приповједача догађаја, догађања и дескрипције. Да би акцентирао или истакнуо појаву, Јањић је надувава до чуда, предимензионира је, чини је ненормалном да би

указао на право значење, пронизирао или пак критиковао и карикирао однос јавности према Исаковој болести и према новинарима, те однос новинара према Исаку и сл. Јањић веома успјешно карикира и до гротеске доводи лажну пажњу према човјеку. Када се послуже „Плавог бубрега“ прочитају још двије преостале приче — стиче се утисак да писац просто не може без својих виђења и слутњи о свијету помјереном са нормале. Приповијетка „Плави бубрег“ одупирање је, супротстављање и побуна угроженог човјека својој околини и демагошкој средини. Сукоб је доведен до жалосних размјера већ у самом почетку јер је Исак онемогућен болешћу. Јањић је своје приповједачке пројекте и замисли умно да оствари не само зрелошћу инспирације већ и стрпљивим и сигурним приповједачким потезима и у ширим прозним захватима. Готово у свим причама јаче је испољен смисао за хиперболично изражавање, за надувавање проблема до гротескних димензија, до карикатуралног, те осјећање и складност за хумор и сатиру. Књигом „Нова кожа“ добили смо још једно озбиљење босанско-херцеговачке прозе и потврду раније награђиваних прича талентованог приповједача.